

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Lvcæ Pinelli Societatis Iesv Theologi, De Virtute Sev
Energia, & admirandis Sacrosanctæ Missæ effectibus,
Libri Duo**

Pinelli, Luca

Coloniæ, Anno M.D.CVIII.

XIV. De vestibus sacris, quibus vtuntur Sacerdotes Missam celebrantes, &
de earum significatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46295](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46295)

Horæ Canonice in Choro, quàm Missa
solemnis suo quæque tempore perfici-
antur, id est, post cataram Primam. Un-
de eiusmodi Ordinem disturbare & in-
terrumpere, res est magni momenti; ut-
pote qua turbaretur cultus diuinus,
turbaretur Ecclesiæ regimen, & genera-
retur scandalum in populo, si talia fiant
citra causam grauem ac euidentem. Est
enim Officium publicum, ad commune
bonum institutum.

*De Vestibus sacris, quibus vtuntur Sacer-
dotes Missam celebrantes, & de
earum significatione.*

C A P. XIV.

SEx enumerantur propriè Vestiūge-
nera, quibus Sacerdotes ad celebrā-
dam Missam ornantur ac vestiuntur:
*Amictus, scilicet, Alba, Cingulum, Mani-
pulus, Stola, & Planeta. Superpellicium*
ideo non pono, quòd non benedicatur,
neque omnes illud in celebranda Missa
vsurpēt. Hæ vestes ab Ecclesia ordinatæ
sunt principaliter ad decorem & orna-
tum Sacerdotis, in Altari diuinum Mis-
sæ Sacrificium offerentis: quanquam il-
larum

larum
signifi
ac Ver
semel
in ord
præfer

Qu
Amictu
lib. de
triarch
designa
debet,
do; vno
orat, c
galeam
Diabol
salutis
Thessa
fidei, &
Dicit p
2. de Sa
quæ si
fundit
re, id e
re, ad
bonis

Alba

larum singulæ mysticam quoq; habeant
significationem. Hæc igitur ornamenta
ac Vestes, bifariam considerari possunt;
semel in ordine ad Sacerdotem: deinde
in ordine ad Christum, à Sacerdote re-
præsentatum.

Quod ad primum modum attinet,
Amictus, secundam Innocentium III.
lib. de Myst. Missæ, & in Decretal. ad Pa-
triarch. Constantinop. fiduciam & spem
designat, quam in Deum Sacerdos habere
debet, in diuino hoc Sacrificio offeren-
do; vnde eum capiti imponens, Dominum
orat, dicens; *Impone, Domine capiti meo
galeam salutis, ad expugnandos omnes
Diabolicos incurfus.* Humerale verò spem
salutis significare, patet ex S. Paulo 1. ad
Thessal. cap. 5. vbi dicit: *Induti loriceam
fidei, & charitatis, & galeam spem salutis.*
Dicit præterea Hugo de S. Victore lib.
2. de Sacram. p. 4. illam *Amictus* partem,
quæ super humeros circumquaque dif-
funditur, operum fortitudinem designa-
re, id est, Sacerdotem fortem esse debe-
re, ad superandas omnes difficultates
bonis operibus.

Alba, cuius mentionem facit Innocentius

II. vbi supra, cordis mūditiem innuit, vnde eam induens dicit Sacerdos: *Dealba me Domine, & munda cor meum, vt in sanguine Agni dealbarus, gaudijs perfruar sempiternis.* Dicit Alcuinus lib. i. de Diuinis Officijs, cap. 18. Albam operire totum corpus Sacerdotis, à capite vsque ad calcem, per quod significatur perseuerantia in bono, quæ ad finem vsque durare debet, secūdum illud Matth. 24. *Qui autem perseuerauerit vsq; ad finem, hic saluus erit.*

Cingulum, quod secūdum D. Hieronymum in Psal. 142. lumbos stringit & mortificat, continentiam & castitatem carnis designat, quam habere Sacerdotē decet, vt dignè diuinum hoc Sacrificiū Deo offerat. Hinc se cingens Sacerdos dicit: *Præcinge me Domine cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem libidinis, vt in me remaneat virtus castitatis, & continentie;* tunc enim acceptabilis Sacrificiū iustitiæ. (Psal. 50.) Adiungit Alcuinus, loco supra citato, *Cingulum* non tantum stringere Albam, sed eam etiam retinere, ne defluendo gressum Sacerdotis impediat. Quo prudentia & discre-

discre
tissim
modo
atque
runt.

M
quò de
que co
penit
design
dos or
ad Alt
& pop
cessor
da. Vn
dicens
lum fle
recipia
nio co
logio
dicend
litum
Amala
24. dic
ad dem
Manip
ac imm

discretio innuitur, qua destituti, deuotissimi etiam quique Viri non offendat modò, sed interdum etiam labuntur, atque ita Deo Sacrificium sine sale offerunt.

Manipulus, qui applicatur sinistrae, quò dextera ad faciendas cruces, aliasque coeremonias sit expeditior, veram poenitentiam & cordis compunctionem designat, qua munitus debet esse Sacerdos omni tempore, maximè verò cum ad Altaris mysteriũ accedit, vbi & sua, & populi, pro quo constitutus est intercessor ad Deum, peccata illi sunt deflenda. Vnde induens *Manipulum* Deũ orat, dicens: *Merear Domine portare Manipulum fletus & doloris, vt cum exultatione recipiam mercedem laboris.* De S. Arsenio commemorat Beda in suo Martyrologio 15. Augusti, tam ybertim eum in dicenda Missa lacrymas profundere solitum, vt sudarium lacrymis oppleret. Amalarius lib. 2. de Eccles. Officijs cap. 24. dicit, in sinistra portari *Manipulum* ad demonstrandum huius vitæ tædiũ, & *Manipulũ* esse instar sudarij, quo sordes ac immunditias nostras abstergamus.

Stola, quæ iugi in modum collo imposita, crucem in pectore efficit, spontaneam & promptam obedientiam significat in portanda cruce Christi, qua mediante homo in illum se gratiæ & innocentia statum restitutum esse sperat, ex quo primi Parentes inobedientia exciderat. Hinc se *stola* circumdans Sacerdos, Dominum precatur dicens: *Redde mihi, Domine, Stolam immortalitatis, quam perdidisti in prauaricatione primi Parentis.*

Planeta, secundum Innocentium lib. 1. de Myst. Myst. c. 58. & Rupertus libr. 1. de Diuinis Officijs cap. 22. charitatem interpretatur. Quemadmodum enim charitas præ reliquis omnibus præminet virtutibus, easque protegit ac illustrat: ita etiam hæc vestis cuncta planat, & omnia alia indumenta intra se claudit & continet, certoque quodam modo eas conseruat ac defendit. Secundum alios suaue illud Domini iugum significat, vnde eam induens Sacerdos dicit: *Domine, qui dixisti: Iugum meum suaue est, & onus meum leue: fac ut istud portare sic valeam, quod consequar tuam gratiam.*

Nunc

Nunc si eas Vestes in ordine quo ad Christum consideremus, diuersas habent significationes. *Amictus* ergo, dicit Gabriel Iest. u. in Can. velum illud representat, quo iudæi faciem Christi velauerunt, quando irridentes enim dicebant: Prophetiza nobis, quis est qui te percussit? Secundum Bonauenturam verò in exposit. Myst. Missæ, Innocentium, & Rupertum in locis citatis, Christi designat humanitatem, quæ ipsam diuinitatem operit ac regit, veluti *Amictus* caput operit Sacerdotis.

Camisea secundum S. Germanum in Theor. rerum Ecclesi. splendorem indicat diuinitatis: secundum Stephanum Heduensem, gloriam resurrectionis: secundum Gabrielem, & Durandum in Rationali libr. 5. cap. 3. vestem illam albam nobis representat, in qua Herodes Christum Dominum ludificauit.

Cingulum, dicit S. Germanus loco supra citato, fortitudinem Christi demonstrat, qua vestiuit & præcinxit se. Alij funem istum designare aiunt, quo ligatus fuit Christus.

Manipu-

Manipulus, secundum S. Bonaventuram, pugnam innuit ac certamen, quod in hac vita Christi humanitas pro iustitia sustinuit. ☉

Stola, sicut volunt Rupertus & Innocentius, obedientiam Christi in sustinenda cruce representat. Secundum Bonaventuram verò passionem Christi designat, quam omni tempore in pectore suo portare debet Sacerdos.

Planeta, dicit S. Germanus, purpuram illam significat, qua Christum milites induerunt, ut irriderent eum. Secundum alios verò, tunicam illam Christi infutilem representat.

Quod ad materiam harum vestium attinet, certum est ex Patribus, duas earum lineas esse oportere, *Amictum* videlicet, & *Albam*, atque ita quoque universali consuetudine videmus esse receptum: reliquæ verò quatuor indifferenter vel lineæ esse, vel ex bysso confici possunt.

Forma, sicut in alijs rebus artificialibus, sic etiam in his vestibus Sacerdotalibus, est figura. Vnde in omnibus formam Ecclesiasticam & consuetam observari

servari
vestes
id, qu
Alba fin
chis ge
non est
Ecclesi
Quo
lium a
se nece
possun
prout
consti
etsi ea
oblige
paupe
vestes
rare po
non m
rum m
popul
deseru
De
tiendu
quo C
ordina
potest

seruari necesse est, alioquin non forent vestes Sacerdotales, neque significarent id, quod debent significare. Veluti si *Alba* similis sit *scapulari*, quale Monachis gestare in more est, certum est eam non esse *Albam*; quia nimirum forma Ecclesiasticæ *Albæ* sit destituta.

Quod ad *colorem* vestium Sacerdotalium attinet, *Amictum*, & *Albam* alba esse necesse est, reliquæ coloribus variari possunt, prout habetur in Missali; item prout fieri solitum est in Ecclesijs bene constitutis, pro temporum diuersitate, etsi ea de re præceptum non extet, quod obliget sub poena peccati: vnde multi paupertate excusantur. Qui tamen eas vestes modo iam dicto facere ac præparare possunt, ita facere tenentur: quia non modo ad ornatum, decorem, & rerum mysticarum designationem, sed ad populi quoque deuotionem excitandam deseruiunt.

De *benedictione* earum vestiũ sic sentiendum: Omnes & singulas eo modo, quo Cap. *Vestimenta, de Consecrat.* dist. 1. ordinatum est, benedicendas esse. Qui potestatem habet eas benedicendi, est
vel

vel Episcopus, vel alius Sacerdos, eo
 priuilegio donatus. Benedictiones in
 Pontificali Romano continentur, du-
 rantque quam diu istę vestes manent in-
 tegrę, ac formam suam retinēt. Vnde si
 de *Alba* planē manica auellatur, cer-
 tum est illam benedictionem amittere,
 & hinc est, vt dum de nouo manica au-
 uulsa adfuitur, etiam de nouo illam be-
 nedicere necesse sit, alioquin in dicen-
 da Missa vsui esse non potest. Similiter
 si ita rumpatur *Cingulum*, vt neutra
 eius parte Sacerdos se præcingere pos-
 sit, benedictionem perdit, neque com-
 modatum vsui esse Sacerdoti potest, ni-
 si denuo benedicatur. Si verò altera
 pars ad cingendum sufficiat, iam in ea
 salua remanebit benedictio. Similiter
 si dissuatur *Cingulum*, & connodetur
 antequam prorsus rumpatur, manet
 benedictio, & *Cingulum* deinceps vsui
 esse potest. Idem de reliquis sacris ve-
 stibus est intelligendum. Ita affirmat
 Paludanus in 4. dist. 13. q. 2. Syluest. verb.
 Benedictio, quęst. 4. Suarez disp. 83.
 sect. 2. in fine, & desumpta hæc sunt ex
 Cap. *Quod in dubijs*, de *Consecrat. Ec-*
clesiæ

Stola vel *Altaris*. Addunt supradicti Auctores, *Stolam* vice *Cinguli* esse posse, cum habeat formam sufficientem ad istum usum. Item *Manipulum*, si longitudinem habeat sufficientem, posse esse loco *Stola*, quia nimirum eandem habent figuram. Notat hic Suarez, illas vestes sacras, quæ duplices sunt, veluti *Stola* & *Planeta*, aliumque intus, alium verò foris colorem habent, si separentur, utramque partem benedictionem retinere, cum utraque illarum tota *Planeta* sit & *Stola*; & vna benedictione benedicantur, tanquam essent duæ *Planetae* ac *Stola*.

In conficiendis hisce vestibus notandum est, commoditatis potius, & periculi, quod ex inconcinna earum forma accidere potest, quam ornatus rationem habendam esse, cum certum sit, quamuis turbationem seu incursum, licet minimum, in tantum Sacerdotem celebrantem perturbare, ut ab attentione & deuotione ad tanti ministerij administrationem requisita, cum alienare facile valeat. Hinc à manicis *Alba*, à *Corporalibus*, & à *Pallis* remouendū
censeo

cenſeo vltim prælongarum laciniarum ſiue parergorum, quibus ita nonnunquã complicantur & inuoluuntur, vt ſine periculo aliquiſd ſubuertendi, expediri vix poſſint. Nec mihi *Vela* placent adeo longa, tantaque arte elaborata, vt præterquam quòd difficulter à Sacerdote complicantur, ipſam quodammodo velorum formam & nomen amittant. *Planetas* quoque ita fluxas & amplas eſſe incommodum eſt, vt ad cubitum vſque defluentes, Sacerdotem impediunt, quò minus ad formandas Cruces, aliasque coeremonias peragendas, ſit expeditus.

Occurrunt hoc in loco dubia aliqua de ſacris Veſtibus, quorum Primum eſt de neceſſitate, an nimirum ad dicendam Miſſam abſolutè ſint neceſſariæ? Ad quã quæſtionẽ, communem ſecutus Doctorum & Summiſtarum opinionẽ, reſpondeo, eas tã eſſe neceſſarias, vt ſi quis vna earum deficiente Miſſam celebret, grauiffimè ſit peccaturus, dum ordini & conſuetudini Eccleſiæ repugnat. Vnde *Cap. Eccleſiaſ. diſt. 23.* ſub pœna Excommunicationis conſtitutum eſt, vt Sacerdos in Miſſa vtatur *Stola*; reliquarum
verò

verò vestium Sacerdotalium eadem est ratio. Idem etiam colligi potest ex Cap. *Vestimenta, de Consecrat. dist. I.*

Secundum dubium est de necessitate benedictionis. Ad quod respondeo, necessariò requiri, vt omnes vestes sint benedictæ, alioquin mortaliter contra ordinem & consuetudinẽ Ecclesiæ peccabitur, vt paulò ante ostensum est. Scotus & Richardus in 4. Sent. distin. 13. dicunt, in aliquibus regionibus morẽ non esse, vt *Cingulum* benedicatur, vnde putant *Cinguli* benedictionem non esse necessariam. Verùm illa sententia secundum Nauarrum in Sum. ca. 25. nu. 84. & Suarez disp. 83. sect. 3. non est satis tuta; quia in Pontificali Romano non minus de *Cinguli*, quàm de reliquarum Vestiu benedictione præcipitur. Ergo si in alijs istis benedictio necessaria est, etiam necessaria erit in *Cingulo*. Vnde per errorem & abusum fieri videtur, quod in ijs regionibus Scotus & Ricardus fieri commemorant, cù in reliquis omnibus alijs etiam *Cingulum* benedicatur.

Caietanus in 1. 2. q. 96. art. 4. negat absque sacris his vestibus, etiam in mortis peri-

peri-

periculo, licitum esse sacrificare, quæ sententia, loco citato, Nauarro nimis dura videtur. Suarez dicto loco astipulatur Caietano, ita tamé, vt omnes Vestes sacras compréhédât. Si enim (moraliter loquendo) Sacerdos quispiam in habitu suo ordinario Missam celebraret, dubiû non est, quin ingens scandalû & irreuerentiam maximam sit commissurus. Subiungit Suarez: Si in casu necessitatis aliquis Missam celebraret absque vna aut altera harum vestium, maximè minorum, puta *Cingulo*, vel *Stola*, Authores esse in ea sententia, peccatum non committi mortale. Similiter etiam à peccato excusabitur, si quis per inadvertentiam, aut memoriæ debilitatem absque aliqua harum vestium Missam celebret.

Tertiò dubitatur, an pedibus nudis celebrari Missa possit? Respondeo, ea de re nullum extare Canonem: hoc solum certum est, Sacerdotes olim ante Altare sandalijs vsos fuisse, quæ diuersa erant ab ijs, quibus Episcopi vtuntur, vti notat Alcuinus lib. de Diuinis Officijs, cap. de vest. sac. Dico deinde, iuxta

com-

communem consuetudinem, calceatis, non verò nudis pedibus Missam esse celebrandam, decore quoque ac honestate id ipsum exigente. In qua sententia quoque sunt Syluester, Scotus, Richardus, & Suarez.

Quartò quæritur, an peccet, qui operato capite Missam celebrat? Respondeo peccare, idq; prohibitum esse à Zacharia Papa, Cap. *Nullus, de Consecrat. dist. 1.* ubi priuatur Communionem, si quis contrarium facere præsumat; vnde citra dispensationem operto capite celebrare, peccatum est. Nihilominus tamen, secundum Syluestrum, verb. *Missæ, 1. q. 2. §. 1.* & Suarez disp. 83. sect. 3. sub finē, non erit graue peccatum, si quis vel ob infirmitatem, vel aliam causam necessariam operto capite sacrificet, maximè si dispensationem commodè petere nō possit. Vnde in Cap. illo dicitur: *Qui temerè præsumpserit*, quod intelligi de eo nō potest, qui infirmitatis causa id fecerit, præsertim si id semel, aut bis duntaxat fiat. Sed neq; sic palam quidem, verum in secreto solummodò operto capite celebrari fas est.